

‘Ο πυρπολητής Κωνσταντῖνος Κανάρης

«**Τ**ὰ Ψαρά. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία μου. Γι’ αὐτὰ νὰ γράψετε», ἀπαντοῦσε ὁ γέροντας Κανάρης σὲ ξένους φιλέλληνες ποὺ τὸν ρωτοῦσαν γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὰ κατορθώματά του, κι ἔδειχνε στὸν χάρτη τὸ μικρὸ του νησί. Καὶ εἶχε δίκιο ὁ μεγάλος πυρπολητὴς νὰ καμαρώνει γιὰ τὴ μικρὴ του πατρίδα.

Μὲ τὴν ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, ἡ Ὑδρα, οἱ Σπέτσες καὶ τὰ Ψαρά, «τρία ἀσήμαντα νησίδια ἀντιπαρετάχθησαν εὐτυχῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος πρὸς μεγάλην καὶ παιλιὰν αὐτοκρατορίαν» (ιστορικὸς Σπυρ. Τρικούπης). Ναυτικοὶ καὶ ἔμποροι οἱ κάτοικοί τους, λίγα γράμματα ἤξεραν, ἀγαποῦσαν τὴν πατρίδα τους καὶ θυσιάσαν κόπους καὶ περιουσίες, προσφέροντας γιὰ τὸν Ἱερό Ἀγῶνα 176 καράβια. Ἐξέδωσαν τὴν ἐπαναστατικὴν τους προκηρῦξεις καὶ καλοῦσαν μὲ φιλογερό ἐνθουσιασμό τοὺς κατοίκους τοῦ Αἰγαίου

καὶ τῶν παραλίων «σὲ πόλεμο ἔθνικὸ καὶ θρησκευτικὸ κατὰ τυράννων καὶ ἀσεβῶν», ὑπεθυμίζοντας «τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πίστιν ἱερὰ καθήκοντα».

Τότε ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης ἦταν παλιηκὰρι 28 χρόνων μὲ γεροδεμένα πόδια κι ἀτσάλινα ἀπ’ τὴ σκληρὴ δουλειὰ μπράτσα. Εἶχε κιόλας τρία παιδιά μὲ τὴν καλὴ του Δέσποινα (ἑπτὰ παιδιά συνολικὰ τοὺς ἔδωσε ὁ Θεός). Δούλευε σὲ καράβια συγγενῶν

φορὰ. Ἦξερε γιὰ τὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ἀλλὰ δὲν ἔγινε μέλος της. Κι ὅταν ἐξεργράγη ἡ ἐπανάσταση στὴ Μοιδοβλαχία, ἔσπευσε νὰ πάρει μέρος στὸν πρῶτο πολεμικὸ στόλο τῶν Ψαρῶν (40 καράβια) ὑπὸ τὸν Ν. Ἀποστόλη. Ξεχώρισε ἀμέσως γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴ ληβεντιά του. Μὰ ὄνειρευόταν τὴ μεγάλη ὥρα!

Ἡ πυρπόληση τοῦ τουρκικοῦ δίκροτου ἀπὸ τὸν Ψαριανὸ Παπανοικολὴ στὸ λιμάνι τῆς Ἐρεσσοῦ

«Τὰ Ψαρά. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία μου. Γι’ αὐτὰ νὰ γράψετε», ἀπαντοῦσε ὁ γέροντας Κανάρης σὲ ξένους φιλέλληνες ποὺ τὸν ρωτοῦσαν γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὰ κατορθώματά του, κι ἔδειχνε στὸν χάρτη τὸ μικρὸ του νησί.

του, σὰν ὀρφάνεψε –μικρὸς ἀκόμα– ἀπὸ πατέρα, βοηθώντας στὴ μεταφορὰ προσφύγων Σουλιωτῶν ἀπὸ τὴν Πάργα στὴ Λευκάδα. Πάλευε ἀδιάκοπα μὲ τοὺς ἀνέμους, μοχθοῦσε μὲ τὰ πανιά, τὸν ἔτρεφε ἡ ἀλμύρα τῆς θάλασσας καὶ τὸ ἴλεγε ἡ καρδιά του. Γιατὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὰ σιταροκάραβα ἐξοπλίζονταν, γιὰ νὰ τὰ βάλουν μὲ τοὺς κουρσάρους. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ θείου του ἀνέλαβε τὸ ἐμπορικὸ πλοιοῦ του καὶ ἔγινε καπετάνιος στὰ 20 χρόνια του. Ταξίδεψε στὸ Αἰγαῖο καὶ στὴ Μεσόγειο ὡς τὴ Μάλτα καὶ τὴ Μασσαλία, πέρασε τὸν Βόσπορο, κινδύνεψε στὴ Μαύρη Θάλασσα κι ἔφθασε ὡς τὴ Μπραίηλα καὶ τὴν Ὀδησσὸ τὸ 1820 γιὰ πρώτη

(27 Μαΐου 1821) τοῦ ἄναψε τὰ αἵματα. Ξύπνησαν μέσα του οἱ νικητήριες κραυγὲς τῶν ἐλλήνικων στρατιῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Τὴς ἄκουγε δυνατὲς ἀπὸ μικρὸς, τότε ποὺ καθισμένος ὥρες ἀτέλειωτες στὸ βραχάκι μπροστὰ στὸ λιμάνι τῆς πατρίδας του διάβαζε τὴ *Φυλλιάδα τοῦ Μεγαλεξάντρου*. Κι ἀπληρόνταν ὁ ἄχος στὴν πηλατιὰ θάλασσα, κι ὄνειρευόταν νὰ γίνε τρομερὸς θαλασσομάχος, νὰ ἀναστήσει τὴ λευτεριά. Τώρα ἔφτασε ὁ καιρὸς. Θὰ γίνε κι ἐκεῖνος μπουρλοτιέρης, νὰ πυρπολεῖ τοὺς στόλους τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὰ μπουρλιότα, τὰ πυρπολικά. Καράβια δηλαδὴ ποὺ δεξιότχνες μὲ κοφτερὸ μυαλό, στοιβάζοντας στὸ κύτος τοὺς εὐφλεκτες ὕλεις,

ποτισμένες με ρετσίνα και πίσσα, τὰ μετέτρεπαν σὲ ἀλληθινὰ «ήφαιστεια», ὅταν πυροδοτοῦνταν τὸ μπαρούτι στὰ αὐλάκια καὶ μέσ' ἀπ' τοὺς καπνοὺς τινάζονταν οἱ φλόγες στὸν ἀέρα. «*Τὰ μπουρλιότα μας εἶναι τὸ καλυτέρό μας ἄρμα*», ἔλεγε ὁ Σαχτούρης.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ τουρκικὸς στόλος, ἐνισχυμένος ἀπὸ τὸν αἰγυπτιακὸ, τῆς Τρίπολης καὶ τοῦ Ἀλγερίου, ὄργωνε τὶς θάλασσές μας, κι ὅταν ἡ ἀρμάδα τοῦ Καρὰ Ἀλῆ κατέστρεψε τὴ μυροφόρο Χίο (Ἀπρίλιος 1822) καὶ αἱματοκύλισε τοὺς πηληθυσμούς της, τὸ Αἰγαῖο μούδιασε, καὶ τὰ νησιά μας ἔτρεμαν πὼς τὰ περίμενε παρόμοια τύχη. Ἀλλὰ ἀμέσως κινητοποιήθηκαν τὰ ναυτικά νησιά, γιὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὴ συμφορὰ τῆς Χίου καὶ νὰ ξεπλύνουν τὴ ντροπή. Τότε πρότειναν στὸν Ψαριανὸ Κανάρη καὶ στὸν Ὑδραῖο Πιπίνο νὰ βάλουν φωτιά σὲ κανένα καράβι τῆς ἀρμάδας τοῦ Καρὰ Ἀλῆ στὸ στενὸ τῆς Χίου ἀπέναντι στὸν Τσεσμέ. Κι ἐκεῖνοι, ἀφοῦ μίλησαν στοὺς ἄνδρες τους μὲ τὴ γλῶσσα τῆς καρδιάς, «*τὴν ἄλλη μέρα – 1 Ἰουνίου 1822 – σπκώσανε πανιὰ τὰ δυὸ μπουρλιότα, ἀφοῦ πρὶν πήγανε τὰ τσοῦρμά τους στὴν ἐκκλησιά καὶ μεταλλάβανε*» (Δ. Φωτιάδης). Κι ὕστερα σαλπάρισαν ἀπὸ τὰ Ψαρά, κι οἱ Ψαριανοὶ τοὺς κατευόδωναν μὲ τὶς προσευχές τους.

Τέσσερα πολεμικὰ συνόδευσαν τὰ πυρπολικά, γιὰ νὰ παραλάβουν τὰ πληρώματά τους μετὰ τὸν ἐμπρησμό. Ἐπῆσαν μὲ πολλὲς προφυλάξεις, περιμένοντας εὐνοϊκὸ ἄνεμο, καὶ τὴ νύχτα τῆς 6^{ης} πρὸς τὴν 7^η Ἰουνίου πηλῆσασαν τὴν ἀρμάδα. Σκοτεινιασμένη ἢ ἀτμόσφαιρα χωρὶς φεγγάρι, καὶ τὰ πλοῖα τοῦ ἐχθροῦ ὀλόφωτα γιὰ τὸ ραμαζάνι. Πλοῦσια φωτοχυσία καὶ στὰ δύο δίκροτα, τὴ ναυαρχία καὶ τὴν ὑποναυαρχίδα, ὅπου εἶχαν συγκεντρωθεῖ ἀξίω-

ματοῦχοι τοῦ τουρκικοῦ στόλου, γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸ μπαϊράμι. Γι' αὐτὸ τὰ τουρκικὰ πληρώματα δύσκολα ἔλεγχαν τὴ θάλασσα, καὶ τὰ πυρπολικά μας γλιστροῦσαν ἀνάμεσα στὸν ἐχθρό. Ὁ Κανάρης ἀτρόμητος, τρυπώντας μὲ τὰ μάτια του τὰ σκοτάδια, κατευθύνθηκε πρὸς τὴ ναυαρχίδα. Μὲ ἐπιδέξιους ἐλιγμοὺς κόλλησε στὴν πλώρη της τὸ πυρπολικὸ ἀπ' τὴν πλευρὰ πού ἔπνεε ὁ ἄνεμος, πυροδότησε τὸ μπαρούτι καί, σὰν ἄναψαν οἱ φωτιές, ἡ νύχτα ἔγινε μέρα.

Πανιά, ξάρτια, ἄημπουρα λαμπάδιασαν, τὰ 84 κανόνια τῆς

δὲν πέτυχε τὸν στόχο του, καὶ φλεγόμενο, καθὼς περιφερόταν ἀνάμεσα στὰ ἐχθρικὰ καράβια, προξενοῦσε ἀναπάντεχες ζημιές, ἐπιτείνοντας τὸν πανικό. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες πυρπολητὲς καὶ οἱ ναῦτες ὄλοι πήδηξαν στὰ ἐφόλια (στὶς βάρκες) καὶ διασώθηκαν ἀβλαβεῖς στὰ ἑλληνικὰ πλοῖα. «*Καὶ καταπλεύσαντες εἰς Ψαρὰ ἔτρεξαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπευφημοῦντος ἰλαοῦ κι ἐδοξολόγησαν τὸν Θεὸν τὸν εὐλόγησαντα τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τόλημμα. Εἶχαν δὲ ἀπόφασιν νὰ καῶσιν ὄλοι, ἀν ἔβληπαν ὅτι δὲν*

Ὁ Κανάρης ἀτρόμητος, τρυπώντας μὲ τὰ μάτια του τὰ σκοτάδια, κατευθύνθηκε πρὸς τὴ ναυαρχίδα. Μὲ ἐπιδέξιους ἐλιγμοὺς κόλλησε στὴν πλώρη της τὸ πυρπολικὸ ἀπ' τὴν πλευρὰ πού ἔπνεε ὁ ἄνεμος, πυροδότησε τὸ μπαρούτι καί, σὰν ἄναψαν οἱ φωτιές, ἡ νύχτα ἔγινε μέρα. Πανιά, ξάρτια, ἄημπουρα λαμπάδιασαν, τὰ 84 κανόνια τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδας πύρωσαν καὶ βροντοῦσαν, ἀπλώνοντας τὸν τρόμο στὰ ἄλλα καράβια. Μέσα σὲ πενήντα λεπτὰ ἡ «καπιτάνα» τινάζοταν στὸν ἀέρα, κι ὁ ναύαρχος Καρὰ Ἀλῆς, ἀνάμεσα σὲ πηλῆθος ἀνδρῶν, στὴν προσπάθειά του νὰ ξεφύγει βρῆκε τὸν θάνατο.

τουρκικῆς ναυαρχίδας πύρωσαν καὶ βροντοῦσαν, ἀπλώνοντας τὸν τρόμο στὰ ἄλλα καράβια. Μέσα σὲ πενήντα λεπτὰ ἡ «καπιτάνα» τινάζοταν στὸν ἀέρα, κι ὁ ναύαρχος Καρὰ Ἀλῆς, ἀνάμεσα σὲ πηλῆθος ἀνδρῶν, στὴν προσπάθειά του νὰ ξεφύγει βρῆκε τὸν θάνατο. Σείστηκε ἡ Χίος ἀπ' τὴν τρομερὴ ἔκρηξη, κι ἀστροπελέκι ἦλθε καὶ χτύπησε τοὺς Τούρκους στὴ μικρασιατικὴ ἀκτὴ. Τὸ πυρπολικὸ τοῦ Πιπίνου

ἐδύναντο νὰ ἀποφύγῃ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, καὶ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔφερον ἐντὸς τῶν ἐφορκίων πυρίτιδα» (Σπ. Τρικούπης).

Τὸ κατόρθωμα τοῦ Κανάρη στὴ Χίο ξεσήκωσε τὸν θαυμασμό στὴν Εὐρώπη. «*Ἀνάσανε ἡ ἀνθρωπότητα*», ἔγραφαν. «*Αὐτὴ ἡ ἀριστεία τοῦ Κανάρη ἐματαίωσε τὴν τροφοδότησιν τοῦ Παλαμηδίου καὶ κατέστρεψε τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δράμαλη*» (Ἀλέξ. Σοῦτσος).

Ὁ ζωγράφος Νικηφόρος Λύτρας ἀπαθανάτισε σὲ πίνακα τὴν «Πυρπόληση τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδας», καὶ ὁ ποιητὴς μας Ἄνδρέας Κάλβος ἀφιέρωσε ποίημα στὰ πυρπολικά μετ' ἄλλο «Ἡφαίστεια», ποὺ κληίνει μετ' ἄλλο κραυγὴ:

*Κανάρη! – καὶ τὰ σπήλαια
τῆς γῆς ἐβόουν, Κανάρη–
Καὶ τῶν αἰώνων τὰ ὄργανα
ἴσως θέλει ἀντηχήσουν
πάντα Κανάρη.*

Μὰ ὁ πυρπολητὴς μας, ταπεινὸς ἥρωας, συνέχιζε τὴ δράση του, ἀποφασισμένος κάθε φορὰ νὰ δώσει τὴ ζωὴ του. «Κωνσταντή, θὰ πεθάνεις», μονολογοῦσε μετ' ἄλλο δύναμη ψυχῆς πρὶν ἀπὸ κάθε ἐπιχείρηση. Κι ἔτρεχε στὴν ἐκκλήσιά, δίνοντας στὸν ἱερέα τοῦ

Ἦταν ἀφοσιωμένος στὴ Θεομήτορα. Εἶχε τὴν εἰκόνα Της στὸ πλοῖό του. Κάθε φορὰ, πρὶν πιᾶσει τὸν δαυλὸ στὸ χέρι, προσευχόταν γονατιστὸς μπροστὰ Της, καὶ ἡ προσευχὴ τοῦ πυρπολοῦσε τὴν ψυχὴ. Ἐκεῖνο τὸ εἰκόνισμα, ποὺ εἶχε στὸ πλοῖό του ὁ πυρπολητὴς Κανάρης, κατὰ θεία παραχώρηση προσκυνοῦμε ὅλοι μας σήμερα στὴ Μονὴ τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων στὸ Κεχροβούνη τῆς Τήνου. Εἶναι τὸ ἱερὸ οἰκογενειακὸ –καὶ σήμερα πολῦτιμο ἱστορικὸ– κειμήλιο ποὺ μετὰ τὸν θάνατό της ἀφιέρωσε ἡ ὀσιωτάτη μοναχὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐγγονή του Μελινία Κανάρη.

«γάντζους» μετ' ἄλλο τοῦσδήποτε θὰ γάντζωνε τὸ πυρπολικὸ του στὸ καράβι τοῦ ἐχθροῦ. «*Βλόγα τους, ἔλεγε, ἐτοῦτοι οἱ γάντζοι εἶναι τὰ ἅγια καὶ τὰ ἱερά τοῦ Γένους*». Ἔτσι καὶ τὴ νύχτα τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1822 ἔκαψε τὴν ὑποναυαρχίδα τοῦ ἐχθροῦ στὴν Τένεδο, καὶ ἔντρομος ὁ τουρκικὸς στόλος κατευθύνθηκε στὸν Ἑλλήσποντο, γιὰ νὰ σιγουρευτεῖ πίσω ἀπὸ τὰ κάστρα τῆς στεριᾶς, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες «*ὡς θαλασσοκράτορες περιέπλεαν τὰ παράλια καταστρέφοντας, ληλητῶντας καὶ ἐκφοβίζοντας τοὺς παραθαλασσίους ἐχθροὺς των*». «*Μόνος ὁ Κανάρης, λείπει ὁ Γάλλος ναύαρχος καὶ ἱστορικὸς Jurien de la Graviere, ἦτο εἰς τὸ εἶδος τῶν πυρπολικῶν ἥρωας ἐπιτήδειος νὰ συγκινήσει τὴν καρδίαν τῶν ποιητῶν, καὶ ναύτης τὸν ὁποῖον οἱ ναῦται τοῦ κόσμου ὄλου δὲν θέλουν παύσει ἀποθαυμάζοντες. Ἐντὸς 6 μηνῶν κατέκαυσε δύο δίκροτα καὶ κατεπόντισεν ὑπὲρ τοὺς τρισχιλίους ἄνδρας. Τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ καὶ μόνον ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τοὺς στόλους αὐτῶν*».

Μόνον τὸν Θεὸ φοβόταν ὁ Κανάρης καὶ στήριζε τὶς ἐλλή-

δες του στην έξ ύψους Δύναμη, ένθουσιάζοντας τους άνδρες του. Ήξερε το μυστικό να τους εμπνέει την πίστη στον Θεό, την αγάπη στην πατρίδα και το πάθος για τη λευτεριά. Κι εκείνοι τον ακολουθοῦσαν, που ανέβαινε ξυπόλητος με λαχτάρα τὰ σκαλιὰ τοῦ Ἄν-Νικόληα στὰ Ψαρὰ πρὶν ἀπὸ κάθε πολεμικὴ ἐπιχείρηση. Μὲ πόση πίστη ἤρθε και στὴν Τήνο τὸ 1822, στὶς πρώτες ἀνασκαφές για τὴν εὔρεση τῆς εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, και οἱ Ἐπίτροποι σὰν εὐλογία τοῦ πρόσφεραν ἕναν μοιλιβένιο Ἄγγελιο, ἀπὸ τὰ πρώτα εὐρήματα στὸν ἁγιασμένο ἐκεῖνο χῶρο. Γιὰ τὶς θεοσημίες που συνέβαιναν στὸ νησί ἐκεῖνες τὶς δύσκολες ὥρες τοῦ Ἀγῶνα μάθαινε ἀπὸ τοὺς δύο Τηνιακοὺς ναῦτες του, τὸν Φίλιππο Ἀντωνίου και τὸν Χελιδῶνα. Καὶ ὅταν βρέθηκε ἡ Πάνσεπτη Εἰκόνα, που σήμανε τὸν Εὐαγγελισμό για τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Γένους, ἀπὸ τοὺς πρώτους ἔτρεξε στὴν Τήνο να τὴν προσκυνήσει. Κι ἄραζε συχνὰ στὸ νησί για προσκύνημα. Ἦταν ἀφοσιωμένος στὴ Θεομήτορα. Εἶχε τὴν εἰκόνα τῆς στὸ πλοῖό του. Κάθε φορά, πρὶν πιάσει τὸν δαυλὸ στὸ χέρι, προσευχόταν γονατιστὸς μπροστὰ τῆς, και ἡ προσευχὴ τοῦ

πυρπολοῦσε τὴν ψυχὴ. Ἐκεῖνο τὸ εἰκόνημα, που εἶχε στὸ πλοῖό του ὁ πυρπολητὴς Κανάρης, κατὰ θεῖα παραχώρηση προσκυνοῦμε ὄλοι μας σήμερα στὴ Μονὴ τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλιων στὸ Κεχροβούνι τῆς

κάψει τὸν αἰγυπτιακὸ στόλο μέσα στὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξάνδρειας, για να μὴν μεταφέρει ὁ Μωχάμετ Ἄλυ κι ἄλλα στρατεύματα στὸν Μοριά. Στόχος: να κάψει ἐξήντα μεγάλα πολεμικὰ αἰγυπτιακὰ, τριπλάσια

Ὁ Ψαριανὸς πυρπολητὴς εἶχε γίνει θρῦλος για τὸ θάρρος και τὴν ἀποφασιστικότητά του. Μετάλλια και πιάτα μὲ θέμα τὰ κατορθώματά του κυκλοφοροῦσαν στὴν Εὐρώπη. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ τὸν ὕμνησε, θεωρώντας τὸν ἰσάξιο μὲ τὸν Μιθτιάδη και τὸν Λεωνίδα. Γιατὶ πράγματι ὁ ἥρωάς μας, σεμνὸς πάντα και ἀεικίνητος, μὲ ἀσταμάτητη δράση στὶς ἐλληνικὲς θάλασσες, «πυρπόλησε» τὰ τουρκικὰ σχέδια για τὴν κυριαρχία στὸ Αἰγαῖο. Ὅ,τι ἦταν ὁ Κολλοκοτρώνης για τὴν Ἐπανάσταση στὴ στεριά, ἦταν ὁ Κανάρης στὴ θάλασσα.

Τήνου. Εἶναι τὸ ἱερὸ οἰκογενειακὸ –και σήμερα πολῦτιμο ἱστορικὸ– κειμήλιο που μετὰ τὸν θάνατό τῆς ἀφιέρωσε ἡ ὀσιωτάτη μοναχὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐγγονή του Μεθάνια Κανάρη.

Και οἱ ἄθλιοι συνεχίζονταν. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1824 πυρπολεῖ κοντὰ στὴ Σάμο τὴ μεγάλη τουρκικὴ φρεγάτα, τὸν Σεπτέμβρη μιὰ κορβέτα στ' ἀνοικτὰ τῆς Μυτιλήνης. «Τὰ Ψαρὰ σὰς καῖνε, Τοῦρκοι!», φώναζε, «εἶμαι ὁ Κανάρης». Μὲ μπουρλήτα ἐκδικεῖτο τὸ αἷμα που ἄνιζε στὰ Ψαρὰ και στὴν Κάσο, κάνοντας διαδρομὲς θανάτου ἀνάμεσα σὲ βροχὴ ἀπὸ σφαῖρες. Ἄψηφοῦσε τοὺς τραυματισμούς. Ἦθελε να σώσει τὰ ψυχωμένα παλληκάρια του, και δὲν ἔπεφτε στὴ θάλασσα, κι ἄς ἀναφλέγονταν οἱ ὤμοί του. Ὅλο οὐλὲς ἦταν οἱ πλάτες του ἀπ' τὶς φλόγες. Τόση αὐτοθυσία! Και τὸ πιὸ τοιμηρὸ του ἐπιχείρημα: να

φορτηγὰ πλοῖα εὐρωπαϊκὰ. Στὶς 10 Αὐγούστου 1825, στολίσκος ἀπὸ δύο πολεμικὰ τοῦ Τομπάζη και τοῦ Κριεζῆ και τρία πολεμικὰ τοῦ Κανάρη, τοῦ Βῶκου και τοῦ Μπούτη ἔφθασε ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξάνδρειας. Μόνο ὁ Κανάρης τόληψε να πλεῦσει ὡς τὸ κέντρο τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου μὲ ὑψωμένη τὴ ρωσικὴ σημαία στὸ πυρπολικὸ του. Ξαφνικὰ ὅμως ἀντίθετος ἄνεμος τοῦ χάλασε τὰ σχέδια. Ἦγινε ἀντιληπτὸς ἀπὸ γαλλικὸ πλοῖο, ἡ ἀρμάδα σήκωσε πανιά, κι ὁ Κανάρης μέσα στους καπνοὺς και τὸν θάνατο κατέβασε τὴ ρωσικὴ σημαία και ὑψώνοντας τὴν ἐλληνικὴ σημαία ἔσπρωξε τὸ πυρπολικὸ, να περιφέρεται φλεγόμενο ἀνάμεσα στους ἐχθρικοὺς στόλους, προκαλώντας φρίκη και τρόμο!...

Ὁ Ψαριανὸς πυρπολητὴς εἶχε γίνει θρῦλος για τὸ θάρρος και τὴν ἀποφασιστικότητά του. Μετάλλια

και πιάτα με θέμα τὰ κατορθώματά του κυκλοφοροῦσαν στήν Εὐρώπη. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ τὸν ὕμνησε, θεωρώντας τον ισάξιο με τὸν Μιητιάδη καὶ τὸν Λεωνίδα. Γιατὶ πράγματι ὁ ἥρωάς μας, σεμνὸς πάντα καὶ ἀεικίνητος, με ἀσταμάτητη δράση στὶς ἐλληνικὲς θάλασσες, «πυρπόλησε» τὰ τουρκικὰ σχέδια γιὰ τὴν κυριαρχία στὸ Αἰγαῖο. Ὅ,τι ἦταν ὁ Κολοκοτρώνης γιὰ τὴν Ἐπανάσταση στὴ στεριά, ἦταν ὁ Κανάρης στὴ θάλασσα. Δύο φορές κατόρθωσε νὰ σπάσει τὸν ἀποκλεισμό τοῦ Μεσολογγίου (1825-1826). Ξεπάστρεψε τοὺς κουρσάρους, κυνηγώντας τους ὡς τὸν Ἄθωνα καὶ τὰ Μικρασιατικὰ παράλια. Πρόθυμος πάντα στὸ κάλεσμα τῆς πατρίδας, διορίστηκε κυβερνήτης τοῦ νεότευκτου πλοίου «Ἐλλάς», κρίθηκε ἄξιος πληρεξούσιος τῶν Ψαριανῶν στὴν Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζήνας (1827), φρούραρχος τῆς Μονεμβασίας ἐπὶ Κα-

ποδίστρια, διοικητὴς στὸν ναύσταθμο τοῦ Πόρου, ἀρχηγὸς τοῦ στόλου ἐπὶ Ὅθωνα. Πέντε φορές διετέλεσε πρωθυπουργὸς στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα καὶ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν κατ' ἐπανάληψη. Στάθηκε ὁ πιὸ τίμιος πολιτικὸς ἀπ' ὅλους τοὺς πολιτικοὺς τοῦ καιροῦ του στὸν τόπο μας.

« Ἀπροσκύνητο κεφάλι », ἀσυμβίβαστος στὶς παρεμβάσεις τῶν ξένων καὶ τὶς κομματικὲς προκλήσεις, ἔδινε μαθήματα πολιτικῆς ἠθικῆς κι ἀνθρώπινες περηφάνιας. Ἔγινε τὸ σύμβολο τῆς νεολαίας. Κι ἀπέναντι στὶς οικογενειακὲς του συμφορὲς (ἔχασε τὰ πέντε ἀπὸ τὰ ἑπτὰ παιδιά του σὲ ἡλικίες ἀπὸ 19-30 ἐτῶν) στάθηκε με καρτερία καὶ ἡρωισμό, ἐμπνέοντας πάντοτε σεβασμό. « Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κανάρη ἤσπραπεν ἀκόμη ἡ λάμψις τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος », ἔγραφε τὸ 1876 ὁ ποιητὴς Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης.

Στὶς 2 Σεπτεμβρίου 1877 ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ἱστορικὸ Κ. Παπαρηγόπουλο «ὡς ἀπλοῦς πυρπολητῆς ὑπῆρξεν ὁ φοβερῶτατος τῶν κεραυνῶν, οὓς (τοὺς ὁποῖους) κατήρασαν ἐπὶ τῶν πολεμίων ὁ ἐλληνικὸς στόλος», ἐν ἐνεργείᾳ πρωθυπουργὸς τῆς πρώτης Οἰκουμεικῆς Κυβέρνησης στὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδας, περνοῦσε στὴν αἰωνιότητα. Οἱ ἐφημερίδες καλοῦσαν τὸν λαὸ σὲ προσκύνημα με μεγάλους τίτλους: «Δέεσθε πάντες οἱ Ἕλληνες», «Πενθῆτε πάντες οἱ Ἕλληνες!», «Ὅποιον λείψανον θὰ προσκυνήσωμεν σήμερον!». Καὶ ἡ καρδιά τοῦ Ψαριανοῦ πυρπολητῆ, ποὺ μεγαλοῦργησε γιὰ τὸ Ἔθνος του, φυλάσσεται σήμερα σὲ λήκυθο στὸ Ἐθνικὸ Ἱστορικὸ Μουσεῖο.

Α. Κ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ